

Forfatter: Mynster, Jakob Peter

Titel: BREV TIL: Tryde, Eggert Christopher FRA: Mynster, Jakob Peter (1810-10-18)

Citation: Mynster, Jakob Peter: "BREV TIL: Tryde, Eggert Christopher FRA: Mynster, Jakob Peter (1810-10-18)", i *Breve fra J.P. Mynster*, Gyldendalske Baghaudling (F. Hegel), s. 55.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991707-000-shoot-L0019917070000037.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Breve fra J.P. Mynster

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Til (daværende Pastor) E. Tryde.
Spiellerup, 18de Octbr. 1810.*

Deres, saa venskabelig fremsatte, Begiæring, Højstærede! at erholde min ved sidste Landemode forelæste Afhandling *) til Giennemlæsning, opfylder jeg med Fornøjelse. Saa ufuldstændig jeg end erkiender den for at være, agter jeg dog, omtrent saaledes at sende den ud i Verden; skiøndt man har gjort mig den Indvending, at man egentlig ikke burde skrive kun Bemærkninger over en Gienstand. Der vilde uden Tvivl skee vel Lidt, dersom man ikke turde tale offentlig over et Æmne, med mindre man fra alle Sider var færdig med dets Betragtning. Saaledes haaber jeg, at nærværende Afhandlings Bekiendtgjørelse ikke vil være ganske uden Nytte, for Andre og mig selv, uagtet jeg endnu ikke seer mig istand til at levere nogen Homiletik. Ogsaa ere vel Tiidsskrivter blandt Andet indrettede dertil, at man der, i saadan Hensigt, som jeg i mit prooemium har omtalet, kunde fremstille det endnu ikke Fuldendte. Men af dette, at jeg her kun har fremsat „Bemærkninger“, følger, at Ordenen ikke kunde være stræng; og i den anden Deel — den anvendte — er den virkelig kun saadan, som Fremstillelsen lettest syntes at tillade mig at lade mine Forestillinger om de Puncter, der ere blevne mig klare, og som jeg her ønskede at berøre, følge paa hverandre. Eet og Andet kan vel blive nøjere bestemt, inden Afhandlingen trykkes; og skulde De finde Noget, som behøver dette, anmoder jeg Dem at gjøre mig opmærksom derpaa.

I det Heele ville vi uden Tvivl være eenige, og De vil see, hvor nær vore Forestillinger træffe sammen i Henseende tils. 56Maaden, hvorpaa Religion bør foredrages, omendskiøndt det ikke var min Hensigt her at indlade mig paa at bestemme Forholdet mellem Religion og Philosophie skarpere; De har ogsaa gjort det tilstrækkeligt for os begge, til vort nærværende Øjemeed. Deres Afhandling *) takker jeg Dem for, og jeg glæder mig tit Deres videre Bestræbelser for at bringe en anden Sammenhæng ind i Philosophiens Historie, end den blot efter Aarenes Følge. Vel tilstaaer jeg, at jeg tvivler, om denne Sammenhæng kun bestaaer i Overeensstemmelse; saaledes troer jeg ikke, at det Charakteristiske hos Epikur er Andet, end en Opposition mod det Guddommelige; — denne Opposition er uden Tvivl et nødvendigt Leed i den menneskelige Fornufts Udvikling, men den synes mig ikke at have større Overeensstemmelse med den ægttere Philosophies Bestræbelser, end den, der uvilkaarlig maae fremkomme, som en Inconseqvents, fordi Fornuften aldrig ganske kan fornægte sin Herkomst. — Hvorledes De anseer dette, vil den videre Udvikling af Deres Idee viise; men nogle Indvendinger vilde De tillade mig imod Deres Sætning om alle Religioners Sandhed og saliggjørende Kraft.

Jeg troer vel, at be Ideer om det Guddommelige, som slumre i Menneskets Bryst, kun ere vakte herovenfra, at altsaa Oprindelsen til al den Religion, som er paa Jorden, er Aabenbaring; jeg troer ogsaa, at Gud har aabenbaret sig mange Gange og paa mange Maader: men derfor turde jeg ikke kalde enhver Religion aabenbaret. Vel kan det være, at i de sleeste de samme evige Grundsandheder ligge begravne, og at disse ikke saaledes kunde være fundne blot ved Tænkningens sædvanlige Gang; men naar der først var en Aabenbaring paa Jorden, saa vilde denne, formedelst Overeensstemmelsen med Menneskenes indre, uudslettelige Følelser og ved Tradition paas. 57nogen Maade bevares, endog hos de meest udartede Slægter. Men naar disses Religion, om endog maaskee det lyseste Punct i deres Tænkning, dog kun var et desto tydeligere Beviis paa det Barbarie, hvori de vare nedsunkne, naar Levningerne af den sande Religion deri vare forvandlede, vanskabte, endog forfalskede: tør vi da kalde en saadan Religion sand, fordi den ikke ganske har kunnet udslette Spoerene af Sandheden? Er end denne Forvandskning skeet meere og meere, efterat Religionerne havde tabt deres første Betydning, saa ere der dog vel de Religioner, som vi ikke kunne nægte at erkiende for særskilte, hvis Oprindelse selv var et Skridt nedad af den synkende Menneskeslægts, en Afviigelse meere fra den sande og aabenbarede Religion. — Fremdeles forstaaer den almindelige Sprogbrug — jeg troer med Rette — ved en Religions Sandhed ikke blot dens Forestillingers symboliske, men deres historiske Rigtighed. En Religion er et Baand mellem det Himmelske og Jørdiske, men ikke kun formedelst Tanker, ogsaa formedelst Facta; og jeg tilstaaer, at dersom disse ved nærmere Betragtning undslippe mig, da kunne de vel beholde Kraft til at vække Følelsen, som Digtninger, men indeholde ikke det, mit Hjerte begiærer. For at anføre et Exempel: Forestillingerne om Maria, Jesu Moder, kunne være christelige og skiønne, man kan med Rette anvende derpaa, hvad Tieck siger: „Du (Gott) bist es ja doch, den wir mit allen Entzückungen meynen, und dat ich es kindlich und doch kühnlich sage, so hast du deinen Sohn in die Welt geschickt, um unsere Liebe, unsere Huldigung verkleidet zu empfangen, und es freut dich auch, dich in tausend andern Vorstellungen verehrt zu sehen“. Men Mariæ Tilbedelse, saaledes som den katolske Kirke har den, er grundet paa noget Uhistorisk, og — da det, Gud har tænkt og gjort, altid er skiønnere og meere poetisk, end det, Menneskene have udtænkt — saa er der ogsaa noget Skiævt deri, som snarere forvilder den ægte christelige Følelse, end styrker den. — Naar nu det Helligste saa ofte vanslægtes under Menneskenes Hænder, saa troer jegs. 58ikke heller, at enhver Religion nødvendig maae have haft en Tiid og et Folk, for hvilke den var eene saliggjørende. Tvertimod vilde jeg hellere anvende Pauli Ord, at der stundom sendes „kraftige Vildfarelser“ over Menneskene, „saa de skulle troe Løgnen“; hvorved Planen med Menneskeslægts Opdragelse ikke forstyrres — thi det er vel nødvendigt, at Forargelser maae komme, men vee dem, ved hvilke de komme; ligesom det er nødvendigt, at Tyranners Gierninger skulle skee, de ere ikke forgjæves i Verdens Historie, men ikke saliggjørende for dem selv.

Paa alt dette kan vel svares, at Superstition er ikke Religion; men min Paastand er just den, at naar vi tale

Mynster, Jakob Peter, *Breve fra J.P. Mynster,*

om flere Religioner, da ere der ogsaa de, som bør kaldes falske,— ikke fordi Sandheden ganske er forsvunden af dem, men fordi de betegne Menneskenes Skridt nedad mod Superstition, Dorskhed, og Barbarie („Naar det Lys, som er i Eder, er Mørkhed" o. s. v.). Saaledes antager jeg heller ikke, at ethvert Menneskes jordiske Liv har et Punct, hvori det er ædelt og skjønt, hvorvel selv Djævelen ikke ganske har tabt Guds Billede.

Jeg haaber, kiære Ven! at De af disse henkastede Ord vil kunne forstaae min Meening, ligesom jeg neppe har misforstaaet Deres saaledes, at her ikke skulde være en virkelig Differenti imellem os, som ligger dybere end i misforstaaede Udtryk. At jeg har søgt at gjøre denne Differenti tydelig, vilde De tilskrive Deres Opfordring til mig derom — og da gjøre mig Giengjæld i Henseende til min Afhandling.

Jeg maae udbede mig Afhandlingen lidt snart tilbage, da jeg har maattet love den til adskillige andre gode Venner. —Istedetfor et Brev til at ledsage den til Dem, har jeg næsten skrevet en Afhandling, og har ikke Tiid eller Plads til at tilføje videre end min venskabelige Hilsen.

J. P. Mynster.

Adresse: Spiellerup pr. Ringsted.

S. T.

Hr. Tryde i Fensmark!